

30/04.04.06/2014

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Tulliylitarkastaja Jussi Leppälä

16.10.2014

Sähköpostitse

oikeusministerio@om.fi
mervi.sarimo@om.fi

OM 1/62/2013

Tullin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikosuhrimaksusta annettavaksi laiksi

Tulli on tutustunut luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi rikosuhrimaksusta ja lausuu kunnioittaen asiasta seuraava:

Ehdotuksen keskeisenä ajatuksena on rikoksen uhreille tarjottavien palvelujen rahoituksen turvaaminen jatkossa. Ehdotuksen mukaan rikosuhrimaksu olisi luonnollisilta henkilöiltä kyseessä olevan perusterikoksen enimmäisrangaistuksen mukaan joko 40 tai 80 euroa ja se määrättäisiin yli 18 –vuotiaille tuomituille, jos tuomion perusteena olleesta rikoksesta säädetty ankarin rangaistus olisi vankeusrangaistus. Oikeushenkiöiden kohdalla rikosuhrimaksun suuruus olisi 800 euroa. Maksun tuottoa vastaava määrä suunnattaisiin valtion talousarviossa rikosuhrien tukipalveluihin.

Tulli pitää esityksen tavoitetta rikoksen uhrin aseman parantamisesta uhrien tukitoimien taloudellisia edellytyksiä edistämällä lähtökohtaisen kannatettavana. Esitykseen näyttäisi kuitenkin sisältyvän joitakin seikkoja, joihin Tulli katsoo tarpeelliseksi kiinnittää huomiota vielä asian jatkovalmistelussa.

30/04.04.06/2014

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Tulliylitarkastaja Jussi Leppälä

16.10.2014

Esityksen mukaan rikosuhrimaksussa ei olisi kyse rangaistuksesta, vaan rikosoikeudellisen rangaistuksen ohella määrättävästä erityislaatuista maksuseuraamuksesta. Rikosuhrimaksu olisi siis eräänlainen oheisseuraamus niiden rikosten kohdalla, joista saattaa seurata vankeutta.

Esityksessä todetaan nimenomaisesti, ettei *ne bis in idem* –kielto muodostaisi rikosuhrimaksua määrättäessä ongelmaa, koska kyseessä ei olisi erillinen rikosoikeudellinen rangaistus ja rikosuhrimaksu määrättäisiin samassa menettelyssä kuin varsinainen rangaistus. Rikosuhrimaksu rinnastetaan esityksessä esityksessä konfiskaatioon, joka ei sekään ole erillinen rangaistus, vaikka se sisältääkin rikoksen tekijän kannalta kielteisiä elementtejä ja vaikka se määrätäänkin samassa menettelyssä varsinaisen rikosoikeudellisen rangaistuksen kanssa.

Tulli katsoo, että rikosuhrimaksussa on kyse kuitenkin oheisseuraamuksesta, joka on luonteeltaan ilmeisen punitiivinen. Niin ikään rikosuhrimaksun rinnastus konfiskaatioon ei ole Tullin näkemyksen mukaan aivan ongelmaton. Konfiskaatiossa on ensisijaisesti kyse rikoshyödyn menettämisestä. Menettämisseuraamus ulottuu paitsi rikoksen tekijään, myös siihen jonka puolesta tai jonka hyväksi rikos on tehty. Konfiskaation keskeisenä tavoitteena on siis se, ettei kukaan voisi hyötyä rikoksesta. Toisaalta konfiskaatiolla voidaan myös pyrkiä estämään uusia rikoksia ottamalla rikosentekoväline tai rikoksella tuotettu esine tai aine valtion haltuun. Konfiskaatiossa liittymä sen perusteena olevaan rikokseen on siis asiallisesti ainakin jonkin verran kiinteämpi verrattuna erityisesti niin sanottujen uhrittomien rikosten (esimerkiksi liikenneturvallisuuden vaarantaminen) ja rikosuhrimaksun – jolla siis rahoitettaisiin erityisesti väkivaltarikosten uhrien tukitoimia – väliseen yhteyteen. Lisäksi Tullin näkemyksen mukaan *ne bis in idem* –kiellon ja erityisesti siihen liittyvien Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen tarkempi tarkastelu asian jatkovalmistelussa saattaa olla vielä paikallaan.

Lisäksi Tulli katsoo, että erityisesti lievien rikosten kohdalla määrältään kiinteä (joskin kaksiportainen) rikosuhrimaksu merkitsisi tosiasiaassa huomattavaa sanktioankaruuden korottamista, mikäli sakkorangaistukseen tuomitun tulot ovat matalat. Esimerkkinä voidaan todeta, että kymmenen päiväsakkoa á 6 euroa merkitsisi nykyisen 60 euron sijasta vastaisuudessa rikosuhrimaksun kanssa yhteensä sadan euron taloudellista seuraamusta. Moitittavampien rikosten ja niistä tuomittavien ankarampien rangaistusten kohdalla rikosuhrimaksu ei sen sijaan lisäisi vastaavassa suhteessa rangaistuksen kokonaisankaruutta. Tulli katsookin, että asian jatkovalmistelussa voisi olla asianmukaista harkita vielä rikosuhrimaksun

30/04.04.06/2014

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Tulliylitarkastaja Jussi Leppälä

16.10.2014

porrastamista useammalle tasolle madaltaen erityisesti lievimpien rikosten johdosta määrättävää rikosuhrimaksua ja arvioida toisaalta mahdollisuutta korottaa törkeiden rikosten perusteella määrättävää rikosuhrimaksua selvästi nyt ehdotetusta 80 €:sta. Niin ikään rikoksesta tuomitun taloudellisen aseman ja tämän maksukyvyyn huomioon ottaminen päiväsakkojärjestelmää vastaavalla tavalla rikosuhrimaksun suuruutta määritettäessä saattaisi olla yhdenvertaisuuden kannalta puollettavaa.

Jussi Leppälä
Tulliylitarkastaja

Jakelu

Oikeusministeriö, Mervi Saramo

Tiedoksi

Juha Vilkkö